

INFORMACJA BIEŻĄCA

NR 1 (31)

28.04.2004 r.

SPIS TREŚCI

I. Z ZAGRANICY

1. Przedłużenie umowy z Bundesarchiv
2. Posiedzenie Zespołu Ekspertów Unii Europejskiej ds. Archiwalnych w Brukseli
3. Konferencje i spotkania
4. Bezpośrednia współpraca archiwalna
5. Prezentacja programu „Reconstitution of the Memory of Poland” na trzecim spotkaniu Komisji Kultury Rady Europy

II. Z KRAJU

1. Działalność Centralnej Komisji Metodycznej w I kwartale 2004 r.
2. Posiedzenia komisji metodycznych w archiwach państwowych w 2003 r.

III. Z ŻYCIA ARCHIWÓW PAŃSTWOWYCH

1. Konferencje, sesje, zebrania naukowe
2. Komisje metodyczne
3. Współpraca z lokalnymi władzami i instytucjami naukowo-kulturalnymi
4. Nabytki i darowizny
5. Popularyzacja zasobu
6. Nowości wydawnicze
7. Wizyty

IV. SPRAWY KADROWE

1. Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych

I. Z ZAGRANICY

1. PRZEDŁUŻENIE UMOWY Z BUNDESARCHIV

W dniu 20 I 2004 r. w Warszawie podpisano aneks do umowy z 15 I 2003 r. między Naczelnym Dyrektorem Archiwów Państwowych a Archiwum Federalnym w Koblencji w sprawie poszukiwania dokumentacji archiwalnej dotyczącej byłych robotników przymusowych. Zgodnie z postanowieniami aneksu umowę przedłużono do dnia 16 VII 2004 r. Do tego czasu ma też działać Centrum Informacji Archiwalnej w Warszawie, powołane w lutym ubiegłego roku, koordynujące wszelkie działania związane z realizowaniem umowy.

Dotychczas warszawskie centrum otrzymało z Niemiec ponad 30 tys. kwerend. Niemal wszystkie załatwiono lub rozesłano w celu dalszych poszukiwań w polskich instytucjach. W najbliższych miesiącach poszukiwania będą prowadzone dla organizacji partnerskich z Rosji i Ukrainy oraz dla Międzynarodowej Organizacji ds. Migracji w Genewie.

Odsetek odpowiedzi pozytywnych wynosił do tej pory około 15–16 % w stosunku do wszystkich sprawdzonych wniosków. W projekcie, ze strony polskiej, uczestniczy obecnie, za pośrednictwem systemu elektronicznego, 26 instytucji zaś 18 dalszych współpracuje poza systemem. W tej liczbie mieści się 30 archiwów państwowych wraz z siedmioma oddziałami terenowymi, 5 muzeów, Instytut Pamięci Narodowej, Żydowski Instytut Historyczny oraz Centralne Archiwum Wojskowe.

Centrum współpracuje również z Fundacją „Polsko-Niemieckie Pojednanie”, która udostępnia informacje dotyczące miejsc pracy byłych robotników przymusowych. Dotychczas prawie 50 % odpowiedzi pozytywnych przygotowano w centrum na podstawie materiałów tej fundacji, zaś pozostałe 50 % w wyniku poszukiwań prowadzonych w zasobach archiwów państwowych oraz wymienionych instytucji.

W dniu 21 IV 2004 r. w siedzibie Bundesarchiv w Berlinie–Lichterfelde odbyło się ostatnie spotkanie wszystkich uczestników projektu z udziałem przedstawicieli strony polskiej. W trakcie spotkania dokonano podsumowania wyników, trwającego 3 lata w Niemczech i ponad rok w Polsce, projektu. Zasygnalizowano także problem zabezpieczenia i ewentualnego udostępniania w przyszłości olbrzymiej ilości informacji zebranych w trakcie realizacji projektu. Strona niemiecka wystąpiła z propozycją utworzenia portalu internetowego, poświęconego byłym robotnikom przymusowym, oferującego informacje na temat rozmieszczenia materiałów archiwalnych dotyczących tej problematyki.

Anna Krochmal (COIA)

2. POSIEDZENIE ZESPOŁU EKSPERTÓW UNII EUROPEJSKIEJ DS. ARCHIWALNYCH W BRUKSELI

17 II 2004 r. dr hab. Władysław Stępiak, Zastępca Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych, uczestniczył w posiedzeniu zespołu ekspertów Unii Europejskiej ds. archiwalnych w Brukseli. W trakcie spotkania omówiono rezultaty prac zespołu redakcyjnego opracowującego raport na temat archiwów w Unii oraz zespołu analizującego możliwości zacieśnienia współpracy archiwalnej w ramach Unii.

Przedstawiciele Naczelnnej Dyrekcji Archiwów Państwowych biorą aktywny udział w pracach Komitetu Redakcyjnego powołanego w listopadzie 2003 r. na mocy Rezolucji Rady z 6 V 2003 r. do opracowania raportu Unii Europejskiej „Archiwa w poszerzonej Unii Europejskiej”. Delegatem Polski w Komitecie jest dr hab. Władysław Stępiak, Zastępca Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych.

W pracy nad raportem uczestniczy ok. trzydziestu konsultantów ze wszystkich krajów, pracujących w zespołach autorskich, i przygotowujących poszczególne rozdziały raportu. Są oni podzieleni na grupy zgodnie z planem raportu przyjętym na posiedzeniu Komitetu Redakcyjnego. W zespole autorskim rozdziału „Prawo: dostęp do informacji i archiwów, ochrona danych, prawa autorskie, ograniczenia dostępu” aktywną rolę pełni Władysław Stępiak. Jest on autorem opracowań dotyczących zagadnień prawnych w aspekcie dostępu do archiwaliów i archiwów.

Rozdział 3 raportu ma być poświęcony roli współczesnego archiwisty. W zespole autorskim tego rozdziału aktywnie pracuje Aleksandra Czapelska. Do rozdziału raportu wykorzystano w istotnej części raport z badania ankietowego, przeprowadzonego przez stronę polską, dotyczącego potrzeb edukacyjnych europejskiego środowiska archiwalnego. Ankieta przeprowadzona była w latach 2002–2003 przez NDAP dla Oddziału Europejskiego Międzynarodowej Rady Archiwów (EURBICA). Podstawą do opracowania części raportu dotyczącej zagadnień wartościowania i kwalifikacji archiwalnej dokumentacji współczesnej stało się polskie opracowanie, prezentujące wyniki badania ankietowego dotyczącego wartościowania i selekcji dokumentacji przeprowadzonego w krajach europejskich w latach 2002–2003 r. Autor raportu, Ewa Rosowska, jest członkiem zespołu autorskiego przygotowującego tę część raportu europejskiego.

Ewa Rosowska (Wydział Integracji Europejskiej)

3. KONFERENCJE I SPOTKANIA

- w dniach 22–24 marca 2004 r. odbyło się kolejne spotkanie DLM-Forum-Electronic Record (Digital Lifecycle Management), w którym uczestniczyli dr Hubert Wajs (AGAD) i Stanisław Flis (AP w Gdańsku). DLM-Forum-Electronic Record (Digital Lifecycle Management) powstało z inicjatywy Komisji Europejskiej. Jest miejscem dyskusji i wymiany informacji pomiędzy archiwami publicznymi, a środowiskiem biznesu i administracji. Porusza kwestie dotyczące określenia wymagalnych warunków dla tworzenia, zarządzania, wymiany i długoterminowego przechowywania informacji i dokumentów elektronicznych w Unii Europejskiej, zarówno w

aspekcie technicznym jak i prawnym. Organizatorem spotkania w Dublinie było Archiwum Narodowe Irlandii. Wzięli w nim udział przedstawiciele archiwów narodowych: Austrii, Estonii, Finlandii, Hiszpanii, Holandii, Irlandii, Litwy, Łotwy, Niemiec, Polski, Szwecji, Słowenii, Węgier, Wielkiej Brytanii i Włoch. Na spotkanie przybyli także reprezentanci bibliotek uniwersyteckich, Archiwum Historycznego Komisji Europejskiej, a także m.in. AllIM Europe, Serda Group-Archimag, The Digital Archiving Consultancy Ltd., Pricewaterhouse Coopers. Pierwsza część obrad była poświęcona omówieniu spraw statutowych, przygotowaniu wyborów prezydium oraz kwestiom opłat członkowskich. Następnie uczestnicy spotkania obradowali w 4 grupach tematycznych: edukacja, wymiana praktycznych doświadczeń; *MoReq* – Model Requirements for Electronic Document and Records Management; przechowywanie w długoterminowe i sprawy prawne; finanse i aplikacje. Każda z grup, na podstawie wcześniej przesłanych i dyskutowanych materiałów, musiała wypracować stanowisko końcowe z obrad, które przedstawiono na sesji plenarnej. Sprawozdania wypracowane przez poszczególne grupy będą stanowiły podstawę końcowego sprawozdania pierwszej części spotkania, które zostanie udostępnione na stronie internetowej DLM-Forum w kwietniu 2004 r. Sprawozdania te będą również podstawą do dyskusji w drugiej części spotkania, które zaplanowano na październik 2004 r. w Hadze.

- 25 oraz 29 III 2004 r. przedstawiciele NDAP spotkali się ze Stanleyem Diamondem, Dyrektorem Zarządzającym JRI-Poland (Jewish Records Indexing-Poland) oraz towarzyszącymi mu osobami. Rozmowy, którym przewodniczył dr Andrzej Biernat, Dyrektor Generalny NDAP, poświęcono podsumowaniu i ocenie dotychczasowej współpracy, realizowanej na podstawie umów zawartych pomiędzy NDAP a JRI-PI w latach poprzednich (1997, 2003), oraz omówieniu możliwości udoskonalenia wprowadzonego systemu składania zamówień drogą elektroniczną. Przyjęto również wstępne ustalenia przygotowywanego porozumienia w sprawie skanowania na rzecz JRI-PI zmicrofilmowanych ksiąg metrykalnych wyznania mojżeszowego (do 1885 r.) z zasobów polskich archiwów państwowych, a należących do Towarzystwa Genealogicznego w Utah (Mormoni). Konsekwencją umowy zawartej w 1997 r., w sprawie opracowania indeksów osobowych do ksiąg stanu cywilnego wyznania mojżeszowego przechowywanych w polskich archiwach państwowych były prace podjęte w zasobach 20 archiwów państwowych. Baza danych tworzona przez JRI-PI, na podstawie zindeksowanych ksiąg, obejmuje już ponad 2 000 000 rekordów z 350 polskich miast. Ta baza danych została udostępniona w Internecie i stała się podstawą do stworzenia systemu prowadzenia poszukiwań genealogicznych w zasobach polskich archiwów państwowych oraz składania drogą elektroniczną zamówień na kopie dokumentów metrykalnych. Zasady tego systemu sprecyzowano w umowie z 2003 r., realizowanej przez wszystkie archiwa, w których prowadzona jest indeksacja ksiąg metrykalnych. W trakcie rozmów podkreślono znaczenie wymienionych projektów dla ułatwienia dostępu do materiałów archiwalnych niezbędnych do badań genealogicznych. Wizyta przedstawicieli JRI-PI stała się

również okazją do odwiedzin w archiwach w Łodzi, Częstochowie, Krakowie, Rzeszowie, Przemyślu i Lublinie.

Wydział Współpracy z Zagranicą, AP w Gdańsku

4. BEZPOŚREDNIA WSPÓŁPRACA ARCHIWALNA

- W dniach 28 II–6 III 2004 r. przebywał w Londynie dr Tadeusz Krawczak (ZNA NDAP). Podstawowym celem wyjazdu było opracowanie i zabezpieczenie spuścizny aktowo-ikonograficznej związanej z działalnością majora Mieczysława Białkiewicza, wybitnego przedstawiciela Polonii brytyjskiej. Kolekcja zawiera dokumenty osobiste rodzin Ojaków i Białkiewiczów oraz dokumentację działalności Białkiewiczów wśród Polonii. Wśród materiałów przywiezionych do kraju przez dr. T. Krawczaka znajdują się m.in.: mapa Rzeczypospolitej wykonana w Anglii w II połowie XVII w., niektóre dokumenty osobiste Mieczysława Białkiewicza i Aleksandry de Ojak Białkiewicz, teczka akt osobistych gen. Józefa Kordiana-Zamorskiego z unikatową dokumentacją z okresu bitwy niemeńskiej, dokumenty płk. Zygmunta Chabowskiego, płk. Romualda Niementowskiego, płk. Stanisława Biżańskiego, Jana Leona Neumana, Stanisława Jacuńskiego, część dokumentacji okolicznościowej i środowiskowej 4 przeciwpancernego pułu „Skupien”, kilkadziesiąt zdjęć ilustrujących dzieje polskiej broni pancerniej w II Rzeczypospolitej, walki o Monte Cassino, walki na Bliskim Wschodzie oraz uroczystości wojskowe z lat 1945-1948.
- W III 2004 r. przygotowano i przesłano Państwowej Służbie Archiwalnej przy Rządzie Republiki Kirgiskiej projekt porozumienia bilateralnego, którego zawarcie przewiduje podpisany „Program wykonawczy w dziedzinie kultury, nauki i edukacji między Rządem RP a Rządem Republiki Kirgiskiej na lata 2004–2006”. Przygotowany projekt porozumienia zakłada popularyzację zbiorów archiwalnych, wymianę informacji, doświadczeń, publikacji oraz bezdewizową wymianę specjalistów. Największe znaczenie dla strony polskiej ma zapis dotyczący wymiany kopii i przygotowania wspólnej publikacji dokumentów archiwalnych przechowywanych w kraju partnera. Tym bardziej, że zgodnie z posiadanymi informacjami, w zasobie archiwów kirgiskich znajdować się ma wiele interesujących Polskę materiałów archiwalnych, w tym dokumenty ukazujące losy Polaków na Wschodzie podczas II wojny światowej.

Wydział Współpracy z Zagranicą,

T. Krawczak (Zakład Naukowy Archiwistyki)

5. PREZENTACJA PROGRAMU „RECONSTITUTION OF THE MEMORY OF POLAND” NA TRZECIM SPOTKANIU KOMISJI KULTURY RADY EUROPY

W dniach 15–16 III 2004 r. odbyło się trzecie spotkanie CD Cult Bureau Rady Europy w Strasburgu. Z ramienia NDAP uczestniczyli w nim: dr hab. Władysław Stępniaak, Zastępca Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych, mgr Kazimierz Schmidt, doradca Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych i mgr Anna Barszcz, ZNA. W trakcie spotkania przedstawiciele NDAP zapoznali obecnych z wynikami realizacji programu „Reconstitution of the Memory of Poland”.

W wystąpieniu podkreślono dotychczasowe osiągnięcia w tym zakresie, a zwłaszcza fakt udostępnienia bazy danych programu w Internecie. W. Stępniaak odczytał zebrany list dr. hab. Darii Nałęcz, Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych, a także naszkicował historię i poziom realizacji programu w poszczególnych krajach uczestniczących w nim. A. Barszcz przedstawiła metodologię archiwalną programu oraz budowę bazy danych wraz z jej możliwościami wyszukiwawczymi. W końcowej części wystąpienia K. Schmidt omówił doświadczenia zdobyte w trakcie realizacji projektu, zademonstrował uczestnikom spotkania bazę on-line i przedstawił zadania, których realizacją w najbliższej przyszłości zainteresowana jest strona polska.

Wystąpienie polskiej delegacji spotkało się z pozytywnym przyjęciem uczestniczących w posiedzeniu delegatów, w tym Wolfdietricha Elberta, Szefa Departamentu Polityki Kulturalnej IV Dyrekcji Generalnej Rady Europy. W liście przesłanym do dr. hab. Władysława Stępniaaka podziękował polskiej delegacji za interesujące merytorycznie wystąpienie, nowoczesną formę prezentacji oraz lekkość prelekcji, która sprawiła, że tak trudny temat z łatwością został zrozumiany przez słuchaczy. Za duży sukces archiwów polskich uznał udostępnienie bazy danych on-line w Internecie. Warto zaznaczyć, że duży udział w osiągnięciu tak dobrych wyników miał również partner programowy NDAP — Interdyscyplinarne Centrum Modelowania Matematycznego i Komputerowego Uniwersytetu Warszawskiego. Pracownicy ICM byli odpowiedzialni za umieszczenie bazy danych w Internecie, opracowanie graficzne strony oraz działanie systemu wyszukiwania danych.

Podstawowe informacje na temat bazy danych RMP można znaleźć na stronie www.archiwa.gov.pl - strona główna - ikona Reconstitution of the Memory of Poland.

A. Barszcz (Zakład Naukowy Archiwistyki)

II. Z KRAJU

1. DZIAŁALNOŚĆ CENTRALNEJ KOMISJI METODYCZNEJ W I KWARTALE 2004 R.

W pierwszym kwartale 2004 r. odbyły się dwa posiedzenia Centralnej Komisji Metodycznej: 11 II oraz 10 III. Widząc potrzebę przejmowania z archiwów zakładowych spisów zdawczo-odbiorczych w postaci elektronicznej, komisja zatwierdziła „Instrukcję wypełniania elektronicznego spisu zdawczo-odbiorczego materiałów archiwalnych przekazywanych do archiwum państwowego”. Do omówienia w tej kwestii pozostały jedynie wymogi techniczne, które powinny spełniać spisy zdawczo-odbiorcze dostarczane na nośniku elektronicznym.

Na posiedzeniu w dniu 11 II 2004 r. komisja zapoznała się z projektem nowelizacji „Zarządzenia nr 9 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 12 VII 2000 r. w sprawie szczegółowych zasad porządkowania oraz trybu przekazywania dokumentacji technicznej stanowiącej materiały archiwalne do archiwów państwowych”. Konieczność nowelizacji spowodowana jest wejściem w życie „Rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 16 IX 2002 r.”. Komisja zdecydowała o wprowadzeniu do projektu kilka zmian, z których najistotniejsza dotyczy możliwości przekazywania spisu zdawczo-odbiorczego dokumentacji technicznej drogą elektroniczną.

Na posiedzeniu tym omówiono również projekt „Decyzji Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych w sprawie struktury i zawartości komputerowych baz danych, w zakresie ujednoczonego opisu archiwalnego”. Decyzja ta została przygotowana z myślą o uporządkowaniu formatów opisów różnych rodzajów dokumentacji oraz ujednoczeniu struktur danych w bazach stosowanych w archiwach państwowych. Wprowadzenie tej decyzji oznaczać będzie konieczność dokonania zmian w istniejących bazach danych oraz dostosowanie metodyki archiwalnej do wymogów komputeryzacji. Zamieszczone w projekcie elementy struktury baz danych zostały przygotowane na podstawie standardu ISAD (G). Przygotowany projekt decyzji stanie się przedmiotem dyskusji kolejnych posiedzeń komisji.

Członkowie komisji mieli też możliwość zapoznania się z polskim tłumaczeniem standardu ISAD (G), przygotowanym przez dr. Huberta Wajsa oraz dr Annę Laszuk. Członków komisji poproszono o pomoc przy opracowaniu polskich przykładów, które winny stanowić uzupełnienie polskiej wersji językowej standardu. Aktualnie dostępna wersja bazuje na doświadczeniach zagranicznych, nie zawsze przystających do zasad polskiej archiwistyki. Komisja rozważała również sposób zapisywania dat w opisach materiałów archiwalnych oraz kwestie wyboru formatu nazwy języka materiałów archiwalnych. Ostateczna wersja polskiego tłumaczenia standardu ISAD(G) zostanie przedstawiona na majowym posiedzeniu komisji.

Tematem drugiego posiedzenia (10 III 2004 r.) były propozycje zmian wprowadzonych w „Rozporządzeniu Ministra Kultury z dnia 16 IX 2002 r. w sprawie

postępowania z dokumentacją, zasad jej klasyfikowania i kwalifikowania oraz zasad i trybu przekazywania materiałów archiwalnych do archiwów państwowych" (Dz. U. z 2002 r., Nr 167, poz. 1375), które należy uwzględnić wobec planów wprowadzenia elektronicznego spisu zdawczo-odbiorczego. Miałyby one dotyczyć jedynie treści rozporządzenia, a nie wykazu akt zawartego w załączniku do niego.

Od 31 III 2004 r. komisja zbiera się w powiększonym składzie. Zgodnie z „Decyzją nr 3 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych, zmieniającą zarządzenie w sprawie ustalenia kadencji i składu Centralnej Komisji Metodycznej" do członków dotychczasowych dołączyły dwie osoby, a mianowicie Kazimierz Schmidt, doradca Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych, oraz Anna Barszcz, ZNA NDAP, która będzie pełnić funkcję sekretarza komisji.

A. Barszcz (Zakład Naukowy Archiwistyki)

2. POSIEDZENIA KOMISJI METODYCZNYCH W ARCHIWACH PAŃSTWOWYCH W 2003 R.

W 2003 r. działające w archiwach państwowych 24 komisje metodyczne odbyły ogółem w trakcie których oceniano wstępy do inwentarzy lub materiały informujące o stanie zaawansowania prac nad nimi. Omawiano również przyjęte metody opracowania około 1500 zespołów archiwalnych, z czego większość została zatwierdzona i przyjęta przez komisje metodyczne, a tylko nieliczne zwrócono autorom do ponownego opracowania bądź naniesienia niezbędnych poprawek.

Przeważająca większość zatwierdzanych inwentarzy dotyczyła zespołów akt terenowych organów władz i administracji państwowej szczebla miejskiego, powiatowego i gminnego oraz samorządowych funkcjonujących po 1945 r. Znacząca liczba opracowanych i zatwierdzonych inwentarzy dotyczyła też zespołów akt komitetów PZPR różnego szczebla, akt notariuszy oraz akt USC. Rzadziej opracowywano akta sądowe, akta banków i zakładów przemysłowych, instytucji kulturalnych i oświatowych czy organizacji społecznych. Wyraźnie mniejsza była też liczba zespołów akt wytworzonych przed 1945 r. oraz dokumentacji nieaktowej. Łącznie komisje omówiły kilkanaście inwentarzy zawierających informacje o dokumentacji technicznej, kartograficznej i fotograficznej.

W protokołach posiedzeń przeważała tematyka szczegółowa, związana z bieżącymi pracami porządkowo-inwentaryzacyjnymi, oraz metodyką opracowania poszczególnych zespołów archiwalnych. W tym kontekście komisje zwracały uwagę na zgodność opracowania akt z obowiązującymi wskazówkami metodycznymi oraz kwestię przejrzystości informacyjnej wstępów do inwentarzy. Kładziono również nacisk na potrzebę wykorzystywania przy opracowaniu funkcjonujących w archiwach baz danych.

Istotnym zagadnieniem pracy komisji metodycznych w 2003 r. była realizacja „Decyzji nr 20 Naczelnego Dyrektora AP z dnia 10 XII 2002 r. w sprawie wprowadzenia wskazówek metodycznych dotyczących uproszczonego opracowania zasobu archiwalnego

przechowywanego w archiwach państwowych”, która weszła w życie z dniem 1 I 2003 r. Decyzja ta postawiła archiwa przed koniecznością podziału zasobu na grupy A1, A2 i A3, co często rodziło powstawanie wątpliwości i wymagało konsultacji z ZNA. W konsekwencji spisy zespołów z poszczególnych archiwów przesyłano do ZNA, gdzie po szczegółowej analizie były zatwierdzane, zgodnie ze wspomnianą decyzją.

Poza bieżącymi pracami związanymi z opracowywaniem i zatwierdzaniem zespołów archiwalnych komisje sporadycznie zajmowały się problematyką związaną z tworzeniem indeksów w bazie danych IZA, kwestiami objęcia nadzorem archiwalnym kolejnych jednostek organizacyjnych, czy omówieniem kwestii postępowania z dokumentacją osobową i aktami personalnymi.

Uznając pracę komisji metodycznych w archiwach za zjawisko bardzo pozytywne należy dostrzec coraz częściej stosowaną przez archiwa praktykę wyznaczania recenzenta opracowywanego zespołu archiwalnego. Do jego zadań należy nie tylko ocena poziomu pracy autora, przygotowanych przezeń pomocy ewidencyjno-informacyjnych, ale również wnoszenie propozycji poprawek oraz przedkładanie komisji wniosku o zatwierdzenie lub odrzucenie opracowanych pomocy ewidencyjno-informacyjnych do zespołu. Taka metoda pracy stosowana z powodzeniem przez kilkanaście komisji metodycznych, z pewnością mobilizuje zarówno autora, jak i oceniającego opracowanie zespołu, a w rezultacie przynosi efekty w postaci lepszej jakości inwentarzy archiwalnych oraz innego typu pomocy ewidencyjnych.

A. Barszcz (Zakład Naukowy Archiwistyki)

III. Z ŻYCIA ARCHIWÓW PAŃSTWOWYCH

1. KONFERENCJE, SESJE, ZEBRANIA NAUKOWE

AAN

- 9 III 2004 r. odbyło się roczne zebranie sprawozdawcze, poświęcone omówieniu działalności AAN w 2003 r.
- 30 III–1 IV 2004 r. pracownicy archiwum, Elżbieta Piliszek i Eugenia Szymczuk, wzięły udział w warsztatach zatytułowanych „Profilaktyka ochrony zbiorów archiwalnych, bibliotecznych i muzealnych (wytwory papiernicze). Zabezpieczenie i przechowywanie materiałów archiwalnych” zorganizowanych przez Naczelną Dyрекcję Archiwów Państwowych, Archiwum Narodowe w Hadze i Ambasadę Królestwa Niderlandów w Warszawie.
- W I kwartale 2004 r. odbyły się dwa zebrania naukowe. 25 II 2004 r. Katarzyna Błaszkiwicz wygłosiła prelekcję „Rada Główna Opiekuńcza 1915–1920. Dzieje i zawartość akt”, a w dniu 2 III 2004 r. Małgorzata Jakubowska przedstawiła referat „Spuścizna Żanny Kormanowej”.

AP W LUBLINIE

- 15–16 III 2004 r. dr Elżbieta Wierzbicka (AP w Lublinie) uczestniczyła w interdyscyplinarnej sesji naukowej na temat „Dwory magnackie w XVIII wieku: Rola i znaczenie kulturowe” zorganizowanej w Warszawie przez Instytut Badań Literackich PAN. Wygłosiła na niej referat pt. „Działalność oświeceniowa Urszuli z Potockich Wielopolskiej (1725–1806) w latach 1779–1806” przygotowany w oparciu o archiwalia przechowywane w AGAD, AP w Kielcach i Bibliotece Narodowej w Warszawie.

AP W POZNANIU

- 4 XII 2003 r. dr Krzysztof Strykowski uczestniczył w sesji naukowej zorganizowanej przez Oddział IPN w Poznaniu, na temat „Kościół wobec dwóch totalitaryzmów w Polsce północno-zachodniej 1939–1950”, przedstawiając referat pt. „Administracja państwowa w województwie poznańskim w kościele rzymskokatolickim w okresie wprowadzania dekretu o wolności słowa”.
- W I kwartale 2004 r. mgr Jolanta Niezborala, kierownik Oddziału Udostępniania i Informacji Naukowej uczestniczyła w posiedzeniach Komisji Informacji Naukowej przy PAN w Poznaniu.
- 4 III 2004 r. — na zebraniu naukowym dr Andrzej Choniawko przedstawił referat pt. „Komputer jako narzędzie kwerend archiwalnych”.
- 11 III 2004 r. — na posiedzeniu Komisji Archiwalnej Oceny Dokumentacji mgr Henryk Krystek omówił efekty lustracji zasobu archiwum, przeprowadzonej w latach 2002–2003.

AP W RZESZOWIE

- 22 I 2004 r. — w zorganizowanej, pod honorowym patronatem prezydenta miasta Rzeszowa, w siedzibie Wyższej Szkoły Zarządzania, konferencji naukowej „Rzeszów

dawny i współczesny — społeczeństwo, gospodarka, kultura, media" wzięli udział pracownicy archiwum: dr G. Zamoyski („Aktywność gospodarcza społeczności żydowskiej w Rzeszowie XIX–XX w.", „Komunalna Kasa Oszczędności w Rzeszowie 1862–1948") oraz dr Jan Basta („Bankowość w XIX-wiecznym Rzeszowie")

AP W SZCZECINIE

- 18 III 2004 r. odbyło się w archiwum doroczne zebranie sprawozdawcze z udziałem Dyrektora Generalnego NDAP, dr. Andrzeja Biernata. Po przedstawieniu sprawozdania i ocenie jego przez przedstawiciela NDAP, odbyło się zebranie naukowe. Dr Andrzej Biernat zaprezentował współczesne wyzwania, jakie stoją przed służbą archiwalną, ze szczególnym zaakcentowaniem szeroko pojętej informatyzacji.

AP W TORUNIU

- 18 II 2004 r. odbyło się zebranie sprawozdawcze Archiwum, w którym wziął udział dyrektor generalny NDAP, dr Andrzej Biernat.
- 20 II 2004 r. odbyło się zebranie naukowe, na którym referat pt. („Problemy archiwów instytucji naukowych i kulturalnych" wygłosiły dr Henryka Duczkowska-Moraczewska i mgr Renata Karpiesiuk z Archiwum UMK w Toruniu.
- 29 II 2004 r. pracownicy archiwum, w związku z rezygnacją z zakupu drukowanych Dzienników Ustaw i Monitorów Polskich, zostali przeszkoleni w zakresie korzystania z internetowego zbioru źródeł prawa „LEX”.

AP M. ST. WARSZAWY

- W Pracowni Naukowej pułtuskiego oddziału archiwum (im. W. Gomułickiego) zorganizowano 2 odczyty:
  - 19 I 2004 r. dr Tadeusz Kowalczyk wygłosił odczyt pt. „Kształtowanie się polskiej edukacji w latach 1944–1945”.
  - 23 II 2004 r. dr Radosław Lolo przedstawił referat pt. „Pułtusk w II połowie XVII wieku”.

2. KOMISJE METODYCZNE

AAN

- Komisja Metodyczna AAN zbierała się na dwóch posiedzeniach: 21 I (omawiano założenia planu pracy Archiwum na rok 2004) oraz 29 III (rozpatrzono inwentarz i wstęp zbioru akt Heleny i Lucjana Marków z lat 1941–1987).

AP W POZNANIU

- 11 III 2004 r. — na posiedzeniu Komisji Metodycznej przedstawiciele archiwów z: Kalisza, Leszna i Poznania zajmowali się kwalifikowaniem zespołów archiwalnych do grup A1, A2 oraz A3.

AP W TORUNIU

- 14 I 2004 r. odbyło się posiedzenie Komisji Metodycznej, na którym dokonano kwalifikacji zespołów przejętych w 2003 roku do grup A1, A2, A3, w zależności od metod opracowania oraz ustalono plan posiedzeń Komisji na rok 2004.
- 4 IV 2004 r. — na kolejnym posiedzeniu Komisji Metodycznej przedstawione zostały wstępy do zespołów: „Sąd Obwodowy w Brodnicy — akta gruntowe” (mgr L. Pomerence), „Akta notariuszy z Torunia, Chełmna, Chełmży, Golubia, Kowalewa i Wąprzeźna” (mgr Z. Woźniak) oraz informacje o zespołach: „Kolekcja archiwaliów Muzeum w Grudziądzu z l. 1584–1946” (mgr A. Bieniaszewska) i „Kolekcja archiwaliów Muzeum we Włocławku” (mgr M. Gruszczyńska).

3. WSPÓŁPRACA Z LOKALNYMI WŁADZAMI I INSTYTUCJAMI NAUKOWO-KULTURALNYMI

AAN

- 4 II 2004 r. — w siedzibie AAN miało miejsce uroczyste przekazanie spuścizny archiwalnej dr. Jana Gozdawy-Gołębiowskiego, żołnierza sił zbrojnych Polskiego Państwa Podziemnego i II Korpusu Wojska Polskiego we Włoszech, założyciela i członka Prezydium Zarządu Głównego Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej. Akta stanowią dorobek naukowy J. Gozdawy-Gołębiowskiego, poświęcony rozwojowi organizacyjnemu i działalności Obszaru Warszawskiego Związku Walki Zbrojnej–Armii Krajowej. Uroczystości towarzyszyła okolicznościowa wystawa.
- Kontynuowano spotkania z przedstawicielami środowisk kombatanckich. W omawianym okresie odbyły się spotkania m.in. z żołnierzami zgrupowania „Gustaw-Harnaś” (14 I), żołnierzami Samodzielnego Batalionu im. Mączyńskiego Narodowych Sił Zbrojnych (26 I), żołnierzami zgrupowania „Krybar” (9 II).

AP W CZĘSTOCHOWIE

- 29 I 2004 r. w sali sesyjnej Urzędu Miasta Częstochowy odbyła się sesja pt. „Dziedzictwo wydawnicze Częstochowy”, w której E. Surma-Jończyk, dyrektor archiwum, wygłosiła referat pt. „Źródła do dziejów drukarstwa częstochowskiego w Archiwum Państwowym w Częstochowie”. Sesja, w której udział wzięli również prof. dr hab. B. Szyndler, prof. dr hab. Z. Żmigrodzki, dr H. Czerwień, dr R. Pośpiech stanowiła podsumowanie i zakończenie wystawy pt. „Dziedzictwo wydawnicze Częstochowy”.
- 4 II 2004 r. E. Surma-Jończyk, dyrektor archiwum, wzięła udział w posiedzeniu Rady Kultury przy Prezydencie Miasta Częstochowy, poświęconym edukacji kulturalnej dzieci i młodzieży.
- 11 III 2004 r. w siedzibie Muzeum częstochowskiego odbyło się uroczyste rozstrzygnięcie III Międzygimnazjalnego Konkursu Historycznego pt. „Czy znasz historię Częstochowy i regionu częstochowskiego”, którego współorganizatorem było AP w Częstochowie. Wszyscy finaliści konkursu (10 osób) uczestniczyli w warsztatach realizowanych przez archiwum i muzeum, podczas których odbyły się prelekcje nt. historii miasta i okolic wzbogacone pokazem dokumentów archiwalnych. Z ramienia

archiwum warsztaty prowadził mgr P. Snoch, który był również członkiem Komisji Konkursowej.

AP W KATOWICACH

- 21 I 2004 r. — w AP w Katowicach odbyło się spotkanie dotyczące projektu „SAFEGUARD AND PROMOTE” realizowanego w ramach programu „Kultura 2000”. Uczestnikami spotkania byli m. in. przedstawiciele Ministerstwa Kultury, Urzędu Miejskiego w Katowicach, Związku Górnośląskiego, Muzeum Miejskiego w Zabrze, Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrze oraz przedstawiciele lokalnych środowisk naukowych.
- 19 II 2004 r. — w oddziale archiwum w Żywcu miało miejsce spotkanie z przedstawicielami Muzeum w Żywcu oraz Śląskiego Centrum Dziedzictwa Kulturowego w Katowicach w sprawie wspólnego wydania publikacji dotyczącej budownictwa na Żywiecczyźnie wg projektów Karola Pietschki — architekta rodziny Habsburgów.

AP W OPOLU

- 12 XII 2003–31 I 2004 r. — w siedzibie archiwum można było obejrzeć wystawę pt. „Stan wojenny — spojrzenie po dwudziestu latach.” Materiały eksponowane na wystawie przygotowało Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej Instytutu Pamięci Narodowej we Wrocławiu. Zaprezentowano na niej bogaty zbiór fotografii, dokumentów i ulotek z tego okresu. Wernisaż cieszył się dużym zainteresowaniem ze strony mieszkańców Opola. Wśród nich było wielu świadków, którzy pamiętają wydarzenia z 13 XII 1981 r. Wystawa stała się okazją do wspomnień i zadumy nad minionym czasem. Ekspozycję odwiedziły również liczne grupy uczniów szkół gimnazjalnych i średnich. Była to dobra lekcja historii, zwłaszcza dla tych, którzy znają te wydarzenia jedynie z opowiadań.
- 5 III 2004 r. — w sali konferencyjnej archiwum opolskiego miało miejsce spotkanie dyrektora archiwum i kierowników oddziałów z członkami Towarzystwa Opieki nad Zabytkami w Opolu. Członkowie towarzystwa z zainteresowaniem wysłuchali prelekcji dyrektora i kierowników na temat charakteru pracy archiwistów, najstarszych i najciekawszych materiałów archiwalnych znajdujących się w zasobie archiwum. Rozwinęła się również dyskusja na temat zabezpieczenia archiwaliów, korzystania z materiałów archiwalnych oraz współpracy archiwum z innymi instytucjami. Atrakcją spotkania była „Księga praw miejskich Głubczyc”, którą uczestnicy mogli obejrzeć.

AP W PIOTRKOWIE TRYBUNALSKIM

- II 2004 r. — archiwum piotrkowskie wespół z miejscowym muzeum przygotowało wystawę pt. „Dokumenty i archiwa rodzinne z regionu piotrkowskiego”. Wystawa eksponowana na zamku królewskim w Piotrkowie Trybunalskim została opracowana w odpowiedzi na duże zainteresowanie tematyką prezentowaną w czasie „Dni otwartych”. W salach wystawowych pokazano m.in. najciekawsze archiwalia z zespołów rodzinno-majątkowych Kamockich z Kocierzowych, Skórkowskich z Wielkiej Woli i Gołembowskich z Białej Szlacheckiej.

AP W POZNANIU

- 9 II 2004 r. — w Muzeum Sztuk Użytkowych w Poznaniu zorganizowano spotkanie dla pracowników AP w Poznaniu oraz członków poznańskiego oddziału SAP. W jego trakcie przedstawiono koncepcję odbudowy zamku królewskiego Przemysła II oraz omówiono zakres wykorzystania materiałów archiwalnych do tworzenia muzealnych wystaw stałych i czasowych. Prelekcje i pokazy przygotowali i poprowadzili dr Zygmunt Dolczewski, dyrektor Muzeum Sztuk Użytkowych, oraz mgr Tadeusz Grabski, kierownik archiwum naukowego Muzeum Narodowego.
- Archiwum udostępniło swoje zbiory dotyczące powstania wielkopolskiego 1918–1919, Bibliotece Kórnickiej i Towarzystwu Pamięci Powstania Wielkopolskiego. Zasadniczym celem współpracy jest przyłączenie się do obchodów 85. rocznicy powstania oraz wydanie okolicznościowej publikacji.

AP W RADOMIU

- 31 III 2004 r. odbyło się Walne Zebranie Sprawozdawczo-Wyborcze Radomskiego Towarzystwa Naukowego. Do nowo wybranego Zarządu Towarzystwa weszli pracownicy archiwum. Mgr Kazimierz Jaroszek został sekretarzem, a dr Sebastian Piątkowski Prezesem Zarządu.

AP W RZESZOWIE

- 15 I 2004 r. — w salach rzeszowskiego muzeum otwarto wystawę „Urok dawnych dokumentów miejskich” prezentującą dokumenty i pieczęcie dotyczące miasta i jego mieszkańców, m.in. przywileje królów i właścicieli, dokumenty cechowe, księgi miejskie, mapy, projekty budowli miejskich, dyplomy honorowych obywateli oraz akta rodzinno-majątkowe z zasobu archiwum w Rzeszowie.

AP W SUWAŁKACH

- AP w Suwałkach wraz z innymi instytucjami kultury oraz we współpracy ze Społeczną Radą ds. Kultury przy Prezydencie Miasta Suwałk przystąpiło do realizacji pilotażowego programu edukacyjnego „Wokół piękna”. Jest to program przeznaczony dla uczniów jednego z suwalskich liceów ogólnokształcących. Jego celem jest opracowanie i realizacja przez suwalskie instytucje kultury szerokiej oferty zajęć z młodzieżą. Rozpoczęto je od realizacji cyklu „Z wizytą u.....”.

AP W SZCZECINIE

- 12 III–16 V 2004 r. — w Ratuszu Staromiejskim, na wystawie zorganizowanej przez Muzeum Narodowe w Szczecinie, poświęconej Jamsowi Hobrechtowi, pionierowi nowoczesnej urbanistyki, zaprezentowane zostały trzy poszyty z zasobu szczecińskiego archiwum odnoszące się do powyższej tematyki, a także plan i opracowanie autorstwa J. Hobrechta.

AP W TORUNIU

- 24 II 2004 r. — pracownicy archiwum: mgr Beata Herdzin, zastępca dyrektora i mgr Krzysztof Kopiński, wzięli udział w zebraniu naukowym Zakładu Archiwistyki Instytutu Historii i Archiwistyki UMK w Toruniu, na którym referat pt. „Dokumentacja specjalna w skomputeryzowanych systemach informacji archiwalnej. Projekt badawczy” wygłosiła doktorantka mgr Marlena Jabłońska.
- 23 III 2004 r. — w siedzibie archiwum odbyło się posiedzenie Komisji Edukacji, Kultury, Turystyki i Sportu Sejmiku Wojewódzkiego Kujawsko-Pomorskiego. W jego trakcie dr hab. Jarosław Poraziński, dyrektor archiwum przedstawił koncepcję stworzenia Kujawsko-Pomorskiego Archiwum Wirtualnego. Projekt ten miałby zostać zrealizowany we współpracy archiwów toruńskiego i bydgoskiego z Uniwersytetem Mikołaja Kopernika w Toruniu oraz w porozumieniu z lokalnymi środowiskami pedagogicznymi. Mgr Beata Herdzin zreferowała członkom Komisji osiągnięcia archiwum w zakresie popularyzacji i udostępniania zasobu, natomiast mgr Krzysztof Kopiński dokonał prezentacji stron internetowych: AP w Toruniu, „Skarby Archiwów Polskich w Internecie”, „Miasta polskie w dokumencie” oraz wybranych stron instytucji zagranicznych.

AP M. ST. WARSZAWY

- 30 III 2004 r. — Ryszard Wojtkowski, dyrektor archiwum, wziął udział w uroczystości nadania imienia Władysława Grabskiego Zespołowi Szkół Ponadgimnazjalnych nr 4 w Łowiczu. Wykład okolicznościowy o życiu i działalności Władysława Grabskiego wygłosił kierownik oddziału w Łowiczu Marek Wojtylak.
- 31 III 2004 r. — archiwum warszawskie przygotowało w siedzibie Instytutu Pamięci Narodowej wystawę pt. „Ks. Kardynał Stefan Wyszyński” zorganizowaną w ramach promocji pakietu edukacyjnego IPN poświęconego księdzu Kardynałowi.

AP W ZIELONEJ GÓRZE

- 29 III 2004 r. — miał miejsce finał międzyszkolnego konkursu „Wiem wszystko o Zielonej Górze”, zorganizowanego przez Polskie Towarzystwo Historyczne Oddział w Zielonej Górze we współpracy z archiwum warszawskim.
- 2 IV 2004 r. — odbył się finał konkursu dla młodzieży gimnazjalnej „Zielona Góra i okolice” zorganizowanego przez Gimnazjum Nr 1 w Zielonej Górze przy pomocy archiwum. Patronat nad konkursem objął marszałek województwa Andrzej Bocheński. Przewodniczącym jury był dr Zbigniew Bujkiewicz.

4. NABYTKI I DAROWIZNY

AAN

- Z ważniejszych i większych nabytków wspomnieć warto przejęcie zespołów: „akt Romualda Śreniawy-Szypiońskiego” (636 j.a. z lat 1935–1998, zawierających ankiety osobowe i relacje żołnierzy powstania warszawskiego, zebrane w trakcie prac redakcyjnych nad „Encyklopedią Powstania Warszawskiego”) i „warszawskiej centrali Powszechnego Banku Kredytowego” (281 j.a. z lat 1989–1997, zawierających m.in.

protokoły posiedzeń Zarządu Banku, Rady Banku i Rady Nadzorczej, sprawozdania z działalności, kontroli i rewizji oddziałów terenowych Banku) oraz dopływy do zespołów akt: „Najwyższej Izby Kontroli” (938 j.a. z lat 1966–1971, stanowiących archiwalia zespołów: Rolnictwa i Leśnictwa, Oświaty i Kultury, Komunikacji i Łączności, Górnictwa i Energetyki — głównie protokoły kontroli instytucji i urzędów branżowych wspomnianych Zespołów) i „Ministerstwa Łączności” (511 j.a. różnych komórek organizacyjnych Ministerstwa z lat 1953–1987).

AP W KIELCACH

- W pierwszym kwartale 2004 r. zasób Archiwum wzbogacił się o zespoły akt: „Odlewni Żeliwa «Stąporków» S.A. w Stąporkowie” (247 j.a. z lat [1934] 1948–1997) oraz jej następcy prawnego „Fabryki Radiatorów «Stąporków» S.A. w Stąporkowie” (25 j.a. z lat 1997–2002).

AP W POZNANIU

- W pierwszym kwartale 2004 r. zasób archiwum wzbogacił się o materiały archiwalne wytworzone przez Inspekcje Robotniczo-Chłopskie w Poznaniu, Koninie i Pile w latach 1985–1989. Akta przekazała Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu, w liczbie 434 j.a.– 5,85 mb.

AP W SZCZECINIE

- I 2004 r. — od rodziny zmarłego w 2003 r. nestora szczecińskich archiwistów, dr. Bogdana Frankiewicza, przejęta została druga część spuścizny po nim. W zbiorze znalazła się korespondencja dotycząca jego pracy zawodowej i naukowej, szczególnie liczna z archiwistami i historykami z Niemiec, rękopisy artykułów, prywatne notatki, nadbitki artykułów, a także, często unikatowe książki odnoszące się do dziejów Pomorza Zachodniego i przebywających tu podczas drugiej wojny światowej robotników przymusowych. Obecnie spuścizna jest opracowywana.
- III 2004 r. — zbiór kartograficzny archiwum wzbogacił się o cenną, szczegółową, wydaną w 1896 r. mapę „Mapa ogólna Europy”, opracowaną przez warszawską redakcję czasopisma „Wędrowiec” dla prenumeratorów czasopisma „Wiek”. Warto podkreślić, iż zamieszczone na niej niektóre miejscowości z Pomorza Zachodniego zapisane są w polskim brzmieniu, np. Szczecin, Kołobrzeg.

5. POPULARYZACJA ZASOBU

AAN

- 6 I 2004 r. — dla studentów Uniwersytetu Warszawskiego przygotowano prelekcję dotyczącą historii i działalności bieżącej AAN .

- 13 II 2004 r. — gościła w AAN ekipa telewizyjna, realizująca kryminalny serial telewizyjny „Glina”.
- 16 III 2004 r. — archiwum gościło dziennikarzy telewizji indyjskiej, realizujących program dokumentalny dotyczący stosunków polsko-indyjskich.

AP W KATOWICACH

- 10 III 2004 r. — w ramach popularyzacji zasobu w oddziale archiwum w Pszczynie zorganizowano pokaz archiwalny, zaś mgr Joanna Szczepańczyk wygłosiła wykład dla uczniów szkół średnich pt. „Działalność kancelarii w średniowieczu”.

AP W ŁODZI

- Na stronie internetowej (www.ghetto.lodz.pl) poświęconej obchodom 60. rocznicy likwidacji Litzmannstadt Getto umieszczono materiał poświęcony historii getta łódzkiego przygotowany na podstawie tekstu Juliana Baranowskiego, starszego kustosa archiwum łódzkiego. Witrynę wzbogacają reprodukcje dokumentów i fotografii pochodzących z zespołu „Przełożony Starszeństwa Żydów w Getcie Łódzkim 1939–1944” przechowywanego w archiwum łódzkim.
- 20 II 2004 r. Julian Baranowski, starszy kustosz AP w Łodzi, uczestniczył w spotkaniu z młodzieżą Gimnazjum nr 36 z Łodzi, na którym omówił rolę i zadania archiwum, wielkość oraz zawartość aktową jego zasobu. Szczególną uwagę zwrócił na źródła do dziejów holokaustu w Łodzi. Zasadniczą część dwugodzinnego wystąpienia poświęcił omówieniu organizacji getta łódzkiego oraz życiu codziennemu i zagładzie jego mieszkańców. Prelekcja ilustrowana była reprodukcjami zdjęć i dokumentów dotyczącymi tej problematyki.
- 16–18 III 2004 r. — w archiwum przeprowadzono ćwiczenia z archiwistyki dla 5 grup studentów II roku historii Uniwersytetu Łódzkiego. Zapoznano ich z możliwością wykorzystania placówek archiwalnych i ich zbiorów w badaniach naukowych, zasobem archiwum, pomocami ewidencyjno-archiwalnymi. Omówiono również metody poszukiwań archiwalnych oraz zaprezentowano przykładowe rodzaje dokumentów.
- 25 III, 1 IV 2004 r. — przeprowadzono ćwiczenia ze studentami drugiego i trzeciego roku bibliotekoznawstwa i informacji naukowej Uniwersytetu Łódzkiego. Studentów zapoznano z zasobem archiwum i metodami poszukiwań materiałów archiwalnych. Zaprezentowane zostały również bogate zbiory biblioteki archiwum.
- 26 II 2004 r. — starszy kustosz Julian Baranowski, w ramach obchodów 60. rocznicy likwidacji getta łódzkiego, rozpoczął sześciocyfrowy cykl audycji w „Radiu Łódź”. Ich tematem były następujące zagadnienia: utworzenie getta, tzw. samorząd żydowski i niemiecka administracja getta, życie codzienne mieszkańców getta, getto łódzkie jako obóz pracy, likwidacja getta, źródła do dziejów getta.
- 7 III 2004 r. — oddział łódzki TVP 3 wyemitował w ramach cyklu „Filmowa Encyklopedia Łodzi” film dokumentalny pt. „Obóz cygański w Łodzi 1941–1942”. Film zrealizowano na podstawie materiałów archiwalnych z zasobu AP w Łodzi. Konsultantem historycznym i jednym z jego narratorów jest starszy kustosz Julian Baranowski.

AP W POZNANIU

- 15 XII 2003 r. — w ramach cyklu prelekcji zorganizowanych przez IPN w Poznaniu dla nauczycieli historii (w ramach „Poniedziałków historycznych”) dr Krzysztof Strykowski wygłosił referat pt. „Niemiecka lista narodowościowa na ziemiach polskich oraz likwidacja jej skutków w okresie powojennym”.
- 19 II 2004 r. — w siedzibie archiwum otwarto ekspozycję pt. „Poznań miastem europejskim”.

AP W SZCZECINIE

- W ramach polsko-niemieckiego projektu „Chatka Młodego Konserwatora”, finansowanego z funduszu Phare, Szczecińska Fundacja Talent-Promocja-Postęp, poprosiła archiwum szczecińskie o przeprowadzenie zajęć dla grupy młodzieży z Polski i Niemiec. Pierwsze spotkanie, w trakcie którego przedstawiono w zarysie historię Pomorza, dzieje i zasób archiwum oraz najciekawsze dokumenty odbyło się 23 II 2004 r. Następnego dnia przeprowadzono ćwiczenia w pracowni konserwacji. Zabiegiem konserwatorskim poddano przykładowe „Akta Nadzoru Budowlanego”, prezentując czyszczenie na sucho, reperację, prasowanie, przygotowanie do szycia. W pracowni mokrej wykorzystano mapę (mycie i czyszczenie, planировanie, reperacja, dublaż, prasowanie). Koszty materiałów wykorzystanych przy prezentacji pokryła fundacja.

AP W TORUNIU

- 5 I 2004 r. — dr hab. Jarosław Poraziński, dyrektor archiwum udzielił wywiadu na temat historii kalendarzy w Programie I Polskiego Radia.
- 13 I 2004 r. — pracownicy archiwum (mgr Beata Herdzin, dr W. Szczuczko) przygotowali specjalny pokaz dla dwóch grup przewodników po Toruniu, na którym zaprezentowano wybrane źródła do historii miasta i regionu.
- 19 II 2004 r. — przeprowadzono pokaz dla uczniów 2 klasy Gimnazjum w Solcu Kujawskim.
- 25 III 2004 r. — archiwum gościło reporterów telewizji lokalnej TV Toruń, którym mgr Beata Herdzin, zastępca dyrektora i dr Witold Szczuczko udzielili wywiadu na temat zasobu archiwum oraz zasad udostępniania, a także tabliczek woskowych, wpisanych na krajową listę światowego dziedzictwa UNESCO „Pamięć Świata”. Informacje o archiwum ukazały się w wiadomościach lokalnych „Informator Toruński” oraz w postaci osobnego programu „Skarby Archiwum Toruńskiego”.
- 25 III 2004 r. — dr W. Szczuczko poprowadził pokaz tematyczny: „Historia prawa chełmińskiego” dla studentów historii UMK w Toruniu.

AP M. ST. WARSZAWY

- 30 I, 22 III, 29 III 2004 r. — w ramach popularyzacji zasobu archiwum zorganizowano trzy pokazy warszawianów połączone z lekcjami archiwalnymi dla studentów Uniwersytetu im. Kardynała S. Wyszyńskiego i sekretarzy szkół.
- 10 III 2004 r. — Ryszard Wojtkowski, dyrektor archiwum, wziął udział w czacie i udzielał konsultacji telefonicznych na temat sposobów i możliwości odszukania dokumentacji osobowo-płacowej po zlikwidowanych zakładach pracy, zorganizowanym przez „Życie Warszawy” dla czytelników gazety.

6. NOWOŚCI WYDAWNICZE**AP W POZNANIU**

- 25 II 2004 r. — w siedzibie Urzędu Miasta Poznania odbyła się promocja drugiego tomu publikacji, wydanej w ramach serii Biblioteka Kroniki Miasta Poznania, pt. „Władze miasta Poznania 1793–1918”, opracowanego przez dr. Krzysztofa Strykowski, mgr. Stefana Olejniczaka, oraz mgr. Marcina Peterleitnera.
- III 2004 r. — ukazał się pierwszy tom Kroniki Miasta Poznania, w którym opublikowano artykuł mgr. Stefana Olejniczaka pt. „Opis budynków i zabudowań w gminie Dębiec w latach 1836–1891”.

AP M. ST. WARSZAWY

- Ukazały się kolejne numery 3 i 4 / 2003 „Kroniki Warszawy” wydawanej przez APW i Stowarzyszenie Przyjaciół APW.

7. WIZYTY**AP W SZCZECINIE**

- 15 I 2004 r. — w archiwum w Szczecinie odbyło się spotkanie z pastorem dr. Norbertem Buske, radcą konsystorza ewangelickiego w Greifswaldzie i współredaktorem, obok dyrektora K. Kozłowskiego, książki „Protestanci i katolicy pomorscy wobec hitleryzmu i stalinizmu”, będącej plonem sesji naukowej zorganizowanej przez AP w Szczecinie, Arbeitsgemeinschaft für pommersche Kirchengeschichte e. V. i Instytut Politologii Uniwersytetu Szczecińskiego. Zaplanowano kontynuację podjętej problematyki i organizację drugiej części sesji w końcu 2004 r. (przed II wojną światową na Pomorzu Zachodnim mieszkało 95 proc. protestantów i tylko 3,5 proc. katolików).
- 20 I 2004 r. — w ramach stałej współpracy Zachodniopomorskiego Urzędu Marszałkowskiego z Departamentem Gironde we Francji, wizytę w archiwum szczecińskim złożył Philippe-Henri Ledru, dyrektor współpracy międzynarodowej departamentu. Towarzyszył mu dyrektor gabinetu marszałka województwa. Spotkanie

było rezultatem nawiązanych wcześniej kontaktów dotyczących możliwości odbycia stażu archiwalnego w Archiwum Departamentu Gironde przez pracownika archiwum szczecińskiego. Ustalono, że na miesięczny staż wyjedzie mgr Anna Łazarek, absolwentka archiwistyki UMK w Toruniu, zatrudniona od 1999 r. w szczecińskim archiwum (oddział materiałów archiwalnych powstałych do 1945 r.). W ramach swojego pobytu A. Łazarek pozna organizację i funkcjonowanie francuskich archiwów historycznych (opracowanie, konserwacja, udostępnianie akt XV–XIX w.) oraz relacje między archiwami a administracją rządową i terytorialną. Ponadto uczestnicy spotkania wymienili informacje o zasobach obu placówek oraz omówili plan ewentualnego wspólnego wydania tomu źródeł poświęconych obecności Francuzów w Szczecinie.

- 26 II 2004 r. — z pracownikami archiwum spotkali się członkowie koła naukowego historyków i archiwistów z UMK w Toruniu oraz Uniwersytetu Warszawskiego. Zapoznali się z dziejami i zasobem AP w Szczecinie oraz jej obecnymi zadaniami. Spotkanie odbyło się przy okazji ich wyjazdu do Geheimes Staatsarchiv w Berlinie.
- 10 II 2004 — w zebraniu naukowym wziął udział Sergiusz Leończuk, prezes Stowarzyszenia „Polonia” w Republice Chakaskiej w mieście Abakan (południowa Syberia). Jego pobyt w Szczecinie wiązał się z przygotowaniem pracy doktorskiej w Instytucie Historii Uniwersytetu Szczecińskiego. Gość z Syberii, redaktor polskiego czasopisma dla Polonii syberyjskiej, równocześnie nauczyciel tamtejszych szkół średnich, przedstawił strukturę organizacyjną stowarzyszenia, scharakteryzował istniejące koła i rodzaj ich pracy.
- 17 III 2004 r. — K. Kozłowski, dyrektor AP w Szczecinie złożył roboczą wizytę w Landesarchiv w Greifswaldzie. W trakcie spotkania omówiono sprawy bieżące.

A. G. Dąbrowski (AAN), E. Surma-Jończyk (AP w Częstochowie), J. Adamus, S. Korba (AP w Katowicach), AS (AP w Kielcach), E. Wierzbicka (AP w Lublinie), A. Drakoniewicz (AP w Łodzi), B. Sypko (AP w Opolu), K. Łapiński (AP w Piotrkowie Trybunalskim), B. Karwalska (AP w Poznaniu), ZS, IR (AP w Rzeszowie), M. Frankel (AP w Szczecinie), AP w Radomiu, T. Radziwonowicz (AP w Suwałkach), B. Herdzin (AP w Toruniu), D. Skorwider (AP m. st. Warszawy), T. Dzwonkowski (AP w Zielonej Górze)

IV. SPRAWY KADROWE

NACZELNA DYREKCJA ARCHIWÓW PAŃSTWOWYCH

- Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, postanowieniem z dnia 5 III 2004 r., nadał dr. hab. Kazimierzowi Kozłowskiemu, dyrektorowi Archiwum Państwowego w Szczecinie, tytuł naukowy profesora nauk humanistycznych. Z tej okazji doc. dr hab. Daria Nałęcz, Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych, skierowała do prof. dr. hab. Kazimierza Kozłowskiego list następującej treści:

**NACZELNY DYREKTOR
ARCHIWÓW PAŃSTWOWYCH**

Warszawa, dnia 2 kwietnia 2004 r.

Daria Nałęcz

Pan

Prof. dr hab. Kazimierz Kozłowski

Dyrektor Archiwum Państwowego

w S z c z e c i n i e

Składając najserdeczniejsze gratulacje z okazji nadania Panu tytułu profesora, pragnę wyrazić nieskrywany podziw dla umiejętności pogodzenia twórczej pracy naukowej z męką urzędniczą, która na ogół tłumi myśl i zabiera mnóstwo czasu.

Ten tytuł należy się Panu również za upór w kształceniu i wychowywaniu kolejnych pokoleń adeptów nauki archiwalnej i to nie tylko na Uniwersytecie, ale i w Archiwum, którego sukcesy i rozwój nie byłyby możliwe bez takiego właśnie Pana zaangażowania. Bliskie związki z wyższą uczelnią i intelektualnym środowiskiem Szczecina sprawiły, iż kierowana przez Pana placówka odgrywa ważną rolę nie tylko w regionie, ale kraju i poza jego granicami. Nauka i jej potrzeby nie ograniczają się do podziałów administracyjnych czy politycznych. W pełni zdając sobie z tego sprawę stworzył Pan i ugruntował pozycję archiwum szczecińskiego, jako solidnej instytucji ogólnokrajowej, aktywnie uczestniczącej w kontaktach międzynarodowych. Ta Pana zasługa pogłębia satysfakcję z przyznania Panu profesorskiej godności.

Życzę by tytuł marzeń każdego uczonego był źródłem Pana radości i niósł natchnienie do dalszej pracy.

Doc. dr hab. Daria Nałęcz